

SYLABUS

ÚSTAVNÍ PRÁVO II – SEMINÁŘ (MP310Z): SKUPINY JANA PETROVA (PODZIM 2020)

Organizace semináře a podmínky zápočtu

Vyučující

Jan Petrov (jan.petrov@law.muni.cz), konzultační hodiny po předchozí domluvě mailem.

Anotace

Cílem seminářů z předmětu Ústavní právo II je prohloubit znalosti získané na přednáškách a zejména procvičit aplikaci těchto znalostí na praktických příkladech. Koncepce seminářů se do značné míry odvíjí rovněž od formy zkoušky z tohoto předmětu.

Organizace seminářů

Na seminářích bude kladen důraz na procvičení znalostí v *aktuálním* kontextu. Zásadní tedy bude práce s judikaturou a vaše kritické myšlení. Součástí každého semináře bude úvodní diskuze o aktuálním ústavně-právním dění v ČR, Evropě a ve světě. Pokud narazíte na aktuální téma, které budete chtít na semináři prodiskutovat, dejte mi vědět mailem ideálně pár dnů předem. Za prezentaci a kvalitní příspěvek do diskuse o aktuálních tématech lze získat bod za aktivitu (viz níže).

Podmínky zápočtu

- a) Účast na seminářích. Prozatím jde o účast na online seminářích prostřednictvím MS Teams, pořádaných ve standardním čase semináře podle rozvrhu (tj. sudé středy 16.00-17.40). Je povolena jedna absence. V případě dalších absencí mě prosím kontaktujte mailem co nejdříve po zmeškaném semináři ohledně domluvy na náhradním plnění.
- b) Aktivní účast – získá alespoň tři bodů za aktivitu na semináři. Bod za aktivitu lze získat 1) kvalitním příspěvkem do diskuze na semináři, 2) za představení aktuálního ústavně-právního problému v úvodu semináře (viz výše), anebo 3) jedním z bonusových úkolů zadaných během semestru (viz semináře č. 2 a 6)
- c) Esej – vypracování krátké eseje (1500 slov včetně poznámek pod čarou) na jedno z následujících témat:
 - 1) Český politický systém: od parlamentarismu k semiprezidencialismu?
 - 2) Ústavní soudnictví: ochrana nebo deformace demokracie?
 - 3) Politické strany: kartely, nezbytné zlo nebo podstata moderní demokracie?
 - 4) Expertokracie? Reflexe role expertů při vládnutí v době koronakrizeV rámci eseje očekávám zaujetí pozice k otázce a přesvědčivou argumentaci, úvodní definice prosím přeskočte. Nutnou součástí přesvědčivé argumentace je prezentovat a ideálně „přeargumentovat“ možné protiargumenty. Deadline: nejpozději týden před konáním semináře č. 6.
- d) Vypracování a prezentace mema (cca 1 strana) na semináři č. 4. Memo bude spočívat v aplikaci testu proporcionality na hypotetický případ (bude rozeslán s dostatečným předstihem během semestru).

SEMINÁŘ Č. 1 – STÁTNÍ OBČANSTVÍ + OPAKOVÁNÍ Z JARNÍHO SEMESTRU

- státní občanství: definice a právní úprava
- způsoby nabývání a pozbývání
- nový zákon o státním občanství v praxi
- občanství EU
- státní občanství a soudní přezkum: nedávná judikatura ÚS ČR

Povinné materiály

- zopakujte si základní pojmy týkající se státního občanství, které jste probírali ve Státovědě
- zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky (**zejm. §§ 1-17, § 22 odst. 3, § 26, § 40**)
- nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 39/17 (**stačí části I, IX a disenty**)
Po přečtení nálezu a disentů se zamyslete, zda souhlasíte s většinovým stanoviskem. Berte v potaz také širší kontext včetně ústavně-právních témat, o nichž jste debatovali minulý semestr – dělba moci, princip brzd a protivah, právo na spravedlivý proces atd.
- nálezy Ústavního soudu ze dne 29. září 2020 sp. zn. III. ÚS 22/20 (**stačí části I a VIII**).
Zamyslete se především nad vztahem tohoto rozhodnutí a nálezů Pl. ÚS 39/17.

Nepovinné materiály

- KANDALEC, Pavel. Co skutečně přinesl nový zákon o státním občanství. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2018, č. 2, (stačí části 2, 3 a závěr). Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/8916/8932>
- EMMERT, František. Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu? *Právní rozhledy*, 2014, roč. 2014, č. 10, s. 343-349. Dostupné z Beck-online.
- nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 10. 2014 sp. zn. I. ÚS 2486/13 (funkcionální státní občanství), dostupné z databáze NALUS.
- KANDALEC, Pavel. *Naturalizace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

SEMINÁŘ Č. 2 – ÚSTAVNÍ PRÁVO A VÝJIMEČNÉ STAVY

- historie ústavního myšlení o výjimečných stavech: Locke, Machiavelli, Schmitt
- současné modely regulace výjimečných stavů: ústavní v. legislativní (Ferejohn&Pasquino 2004)
- výjimečné stavy v ČR: ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR; krizový zákon (240/2000 Sb.)
- principy právního státu a ochrana základních práv během výjimečného stavu: případová studie nouzového stavu v reakci na pandemii COVID-19

Bonusové dobrovolné úkoly za 2 body za aktivitu:

A) Napiš esej (o rozsahu zhruba jedné strany) podporující či vyvracející následující tezi:

V době nouzového stavu je exekutiva nejlépe situována k řešení krizové situace. Ostatní větve veřejné moci by měly mít zájem na efektivním řešení krizové situace, tudíž by neměly exekutivu omezovat v jejích krizových opatření.

Esej je třeba vložit nejpozději dva dny před konáním semináře odevzdat do příslušné odevzdávací skřínky v ISu.

B) Kritický rozbor usnesení Ústavního soudu ze dne 22. dubna 2020 sp. zn. Pl. ÚS 8/20. Zamyslete se nad uvedeným rozhodnutím z hlediska záruk principů právního státu a ochrany základních práv. Esej je třeba vložit nejpozději dva dny před konáním semináře odevzdat do příslušné odevzdávací skřínky v ISu.

Povinné materiály

- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR; relevantní ustanovení krizového zákona (240/2000 Sb.)
- WINTR, Jan. Přehled problémů a rizik spojených s nouzovým stavem a krizovými opatřeními vlády (k 24. 3. 2020). Dostupné [zde](#).
- usnesení Ústavního soudu ze dne 22. dubna 2020 sp. zn. Pl. ÚS 8/20.

Doporučené materiály

- PETROV, Jan. The COVID-19 emergency in the age of executive aggrandizement: what role for legislative and judicial checks? *The Theory and Practice of Legislation*, 2020, roč. 8, 1-2, s. 71-92. Volně dostupné [zde](#).
- VIKARSKÁ, Zuzana. Czechs and Balances – If the Epidemiological Situation Allows... *Verfassungsblog*, 20. 5. 2020. Volně dostupné [zde](#).
- Rozhovor s Janem Kyselou o nouzovém stavu (*Respekt*, 30. 3. 2020). Volně dostupný [zde](#).
- Ferejohn, John and Pasquino, Pasquale. The law of the exception: A typology of emergency powers. *International Journal of Constitutional Law*, 2004, vol. 2, no. 2, p. 210-239. Volně dostupné [zde](#).

SEMINÁŘ Č. 3 – ZÁKLADNÍ PRÁVA: KATALOGY A OMEZENÍ

- právní status Listiny a Úmluvy, přehled ESLP mechanismu ochrany lidských práv
- příklady použití základních práv v právní argumentaci
- typologie LP: generace, pozitivní/negativní závazky, horizontální/vertikální působení
- omezení LP: absolutní práva, derogace, kolize práv
- test proporcionality: německá/štrasburská varianta
- sociální práva a test racionality
- další testy (test vyloučení extrémní disproportionality, test přímé/nepřímé diskriminace)

Povinné materiály

- přečtěte si prosím celou Listinu základních práva a svobod a Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv (zejm. čl. 1-24, 32-35, 41 a 46 + Protokoly).
- nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (**pouze část IIa týkající se testu proporcionality, popř. stačí výtah v KOSAŘ, David et al., Ústavní právo: Casebook (2014), s. 362-366.**)
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 12. 2015 č. j. 6 As 167/2015-37 (**zejm. body 21-27 týkající se testu proporcionality**)
- test racionality: KOSAŘ, David et al., *Ústavní právo: Casebook* (2014), s. 375-383.

Nepovinné materiály

- konkurzní nález: nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002 sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (pouze část VII)
- test vyloučení extrémní disproportionality: nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009 sp. zn. Pl. ÚS 29/08, bod 53.
- ČERVÍNEK, Zdeněk. Standardy přezkumu ústavnosti v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2015, roč. 4, s. 21-29.
- KOSAŘ, David. Základní principy výkladu a aplikace Úmluvy. In: KMEC, Jiří et al. Evropská úmluva o lidských právech: Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 73-96.
- Test přímé a nepřímé diskriminace: BOBEK, Michal et al. *Rovnost a diskriminace*. Praha: C. H. Beck, 2007.

SEMINÁŘ Č. 4 – ZÁKLADNÍ PRÁVA: PRAKTICKÁ ILUSTRACE NA PŘÍPADOVÝCH STUDIÍCH

- pokračování témat z minulého semináře
 - ilustrace problémů z minulého semináře na praktických případech. **Studenti si na prvním semináři vyberou dvě z následujících tří témat:**
- a) Civilní právo: Difamace (svoboda projevu v. právo na soukromí)
- *Vondráčková v. Rejžek*: nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005 sp. zn. I. ÚS 367/03. **Stačí výtažek v KOSAŘ, David et al., Ústavní právo: Casebook (2014), s. 480-485 + otázky na s. 491-494**
 - *Řápková v. Hůle*: nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015 no. II. ÚS 2051/14. **Podrobně si přečtěte bod 31.**
 - nepovinný materiál: rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, *Lingens proti Rakousku*, stížnost č. 9815/82 (dostupné v databázi HUDOC). Zaměřte se na skutkový stav (část I, §§ 9-19) a argumentaci ESLP (§§ 34-47).
- b) Trestní právo: Právo na účinné vyšetřování
- rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2012, *Eremiášová a Pechová proti České republice*, stížnost č. 23944/04. **Stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).**
 - nález Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014 sp. zn. I. ÚS 3196/12. **Jen body 14 a 15.**
 - nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015 sp. zn. I. ÚS 860/15. **Pouze skutkový stav a část o právu na účinné vyšetřování, tj. body 87-110.**
 - nepovinný materiál: ŠČERBA, Filip. Právo na účinné vyšetřování ve světle judikatury Ústavního soudu. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 7-8.
- c) Správní právo: Povinné očkování
- *abstraktní kontrola*: nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 19/14
 - *výhrada svědomí*: nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015 sp. zn. I. ÚS 1253/14

SEMINÁŘ Č. 5 – ÚSTAVNÍ SOUDNICTVÍ + PREZENTACE PÍSEMNÝCH ÚKOLŮ

- Ústavní soudnictví: historie, význam
- Modely ústavního soudnictví
- Historie českého/česko-slovenského ústavního soudnictví
- Ústavní soud ČR: ústavní postavení, složení, struktura
- Kompetence ÚS ČR: abstraktní a konkrétní přezkum, ústavní stížnost, další kompetence

- Efekty judikatury ÚS ČR: kasační, precedenční; odklad vykonatelnosti
- Prezentace písemných úkolů: aplikace testu proporcionality na hypotetický případ (bude rozeslán během semestru s dostatečným předstihem).

Povinné materiály

- čl. 83-89 Ústavy ČR, projděte si zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- Pravomoci ÚS ČR: buď a) WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 126-133, nebo b) KOSAŘ, David et al., *Ústavní právo: Casebook* (2014), s. 164-181.

Nepovinné materiály

- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018.
- VYHNÁNEK, Ladislav. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, Michal; KÜHN, Zdeněk et al. *Judikatura a právní argumentace*. 2. ed. Praha: Auditorium, 2013.

SEMINÁŘ Č. 6 – ČR JAKO PARLAMENTNÍ DEMOKRACIE (?); OPAKOVÁNÍ KE ZKOUŠCE

- politické strany: definice, význam v demokracii, založení, zánik, soudní přezkum, financování
- volby: definice, význam v demokracii, druhy voleb v ČR, základní principy volebního práva, volební inženýrství, soudní přezkum (exkurz)
- Proměny českého ústavního systému a diskuze o studentských esejích
 - o 1) Český politický systém: od parlamentarismu k semiprezidencialismu?
 - o 2) Ústavní soudnictví: ochrana nebo deformace demokracie?
 - o 3) Politické strany: kartely, nezbytné zlo nebo podstata moderní demokracie?
 - o 4) Expertokracie? Reflexe role expertů při vládnutí v době koronakrizy
- Opakování na zkoušku

Bonusový úkol za 1 bod za aktivitu:

Připravte si stručný přehled volebních systémů používaných u různých typů voleb v ČR (vč. počtu mandátů, počtu volebních obvodů, podoby kandidátních listin atp.). Vytvořte prosím excelovou tabulku s hlavními rysy jednotlivých typů voleb. Tu následně odprezentujete na semináři (cca 5 minut). K úkolu se prosím předem přihlaste mailem.

Povinné materiály

- Politické strany: WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 47-51.
- Volby: KOSAŘ, David et al., *Ústavní právo: Casebook* (2014), s. 300-312; náleží Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 59/10 (*Hřensko – účelové přihlašování k trvalému pobytu*).
- Projděte si prosím své eseje a buďte připraveni prezentovat své argumenty v diskuzi.
- Projděte si prosím materiály z Ústavního práva I a II a připravte si otázky, které chcete případně prodiskutovat.